

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2014 roku

Sąd Okręgowy w Częstochowie I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Sidyk

Protokolant: Mateusz Kmieć

po rozpoznaniu w dniu 23 września 2014 roku w Częstochowie

na rozprawie

sprawy z powództwa B. H. (1), P. H. (H.) i M. H. (H.)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki B. H. (1) kwotę 50 000 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 18 grudnia 2011 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;
2. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda P. H. kwotę 50 000 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 18 grudnia 2011 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;
3. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda M. H. kwotę 50 000 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 18 grudnia 2011 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;
4. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda M. H. kwotę 20 000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 18 grudnia 2011 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;
5. oddala powództwo w pozostałej części;
6. zasądza od pozwanego na rzecz powoda M. H. kwotę 1 152 zł (jeden tysiąc sto pięćdziesiąt dwa złote) tytułem zwrotu kosztów procesu;
7. wzajemnie znosi koszty procesu pomiędzy powódką B. H. (1) i pozwanym oraz pomiędzy powodem P. H. i pozwanym;
8. nakazuje pobrać od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Częstochowie kwotę 8 996 zł (osiem tysięcy dziewięćset dziewięćdziesiąt sześć złotych) tytułem zwrotu kosztów sądowych, których powodowie nie mieli obowiązku uiścić w części, co do której powództwo zostało uwzględnione;

9. odstępuje od ściągnięcia z zasądzonych na rzecz powodów roszczenia kosztów sądowych w części, co do której powództwo zostało oddalone.

Sygn. akt IC 426/13

UZASADNIENIE

Powódka B. H. (1) wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 100 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wskutek śmierci męża z ustawowymi odsetkami od dnia 11 grudnia 2011r. do dnia zapłaty oraz kwoty 30 000 zł tytułem stosownego odszkodowania z powodu pogorszenia jej sytuacji życiowej wskutek śmierci męża z ustawowymi odsetkami od dnia 11 grudnia 2011r. do dnia zapłaty. Ponadto, powódka wniosła także o zwrot kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Powód P. H. wniosł o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 100 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wskutek śmierci ojca z ustawowymi odsetkami od dnia 11 grudnia 2011r. do dnia zapłaty oraz kwoty 20 000 zł tytułem stosownego odszkodowania z powodu pogorszenia jego sytuacji życiowej wskutek śmierci ojca z ustawowymi odsetkami od dnia 11 grudnia 2011r. do dnia zapłaty. Ponadto, powód wniosł także o zwrot kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Powód M. H. wniosł o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 100 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wskutek śmierci ojca z ustawowymi odsetkami od dnia 11 grudnia 2011r. do dnia zapłaty oraz kwoty 20 000 zł tytułem stosownego odszkodowania z powodu pogorszenia jego sytuacji życiowej wskutek śmierci ojca z ustawowymi odsetkami od dnia 11 grudnia 2011r. do dnia zapłaty. Ponadto, powód wniosł także o zwrot kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu, powodowie podali, że w dniu 16 września 2011r. na drodze (...) między K. a P. doszło do wypadku komunikacyjnego w wyniku, którego śmierć poniósł H. H. – mąż powódki i ojciec powodów. Sprawca wypadku S. K. był ubezpieczony z tytułu odpowiedzialności cywilnej w pozwanym Towarzystwie, które to ponosi odpowiedzialność gwarancyjną za przedmiotową szkodę. W wyniku wypadku powódka B. H. (1) utraciła ukochanego męża, z którym pozostawała w związku od prawie 20 lat. Powódka podniosła, że śmierć męża była dla niej ogromnym ciosem, spowodowała spadek motywacji do działania i odcisnęła trwałe piętno na psychice powódki. Powódkę i męża łączyła bardzo silna więź emocjonalna, małżonkowie byli dla siebie oparciem, dzielili się troskami i radościami. Powódka utraciła najukochańszą osobę, która roztaczała nad nią wiele miłości, zapewniała bezpieczeństwo i poczucie stabilizacji. Po śmierci męża nie jest w stanie samotnie patrzeć z nadzieją w przyszłość; to zdarzenie stanowi dla niej znaczący wstrząs i źródło wielkiego bólu; ma problemy ze snem, koncentracją, cechuje ją nerwowość i jest zmuszona zażywać środki nasenne oraz uspokajające. Tragiczna śmierć H. H. była również traumatycznym przeżyciem dla powodów – jego synów - M. H. i P. H., którzy w chwili śmierci ojca mieli 12 i 18 lat. Powodowie traktowali ojca jak przyjaciela, żyli z nim w bardzo dobrych stosunkach, zawsze mogli na niego liczyć, spędzali wspólnie czas. Śmierć ojca odmieniła dotychczasowe życie powodów. Od chwili wypadku P. H. był zmuszony zaopiekować się matką i sprawami, którymi do tej pory zajmował się ojciec. Śmierć ojca wpłynęła negatywnie na psychikę synów, spowodowała brak zainteresowania światem zewnętrznym, kryzys tożsamości. Ponadto, powodowie podnieśli, iż śmierć H. H. wywołała także ujemne następstwa w ich sytuacji majątkowej, gdyż zmarły był głównym żywicielem rodziny; pracował zawodowo oraz prowadził z żoną gospodarstwo rolne. Po śmierci H. H. spadły na powódkę obowiązki związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz gospodarstwa rolnego, którego powódka nie jest w stanie samodzielnie prowadzić. Obecnie musi pogodzić prace w gospodarstwie z prowadzeniem domu i wychowaniem synów. W ocenie powodów w zaistniałych okolicznościach nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej, co uzasadnia przyznanie im stosownego odszkodowania przewidzianego w art. 446 § 3 k.c. Powodowie wskazali, że pismem z dnia 10 listopada 2011r. wezwali pozwanego do zapłaty zadośćuczynienia i stosownego odszkodowania za śmierć H. H.. Pozwany wypłacił powódce kwotę 30 000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek śmierci męża, a pozostałym powodom zadośćuczynienie w kwotach po 20 000 zł. Natomiast odmówił przyznania stosownego odszkodowania. Zdaniem powodów wypłacone przez pozwanego kwoty nie rekompensują rozmiaru doznanej przez nich krzywdy oraz

negatywnych następstw wypadku. Powodowie dochodzą odsetek od dnia 11 grudnia 2011r., gdyż pozwany powinien spełnić świadczenie najpóźniej do dnia 10 grudnia 2011r.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Pozwany uznał swoją odpowiedzialność za skutki wypadku drogowego z dnia 16 września 2011r., w wyniku którego zginął mąż i ojciec powodów H. H. i po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego wypłacił powodom łącznie kwotę 70 000 zł tytułem zadośćuczynienia. Zdaniem pozwanego wypłacone zadośćuczynienie jest „odpowiednią sumą pieniężną” w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. Pozwany podkreślił, że zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej nie można traktować jako swoistego zryczałtowanego wynagrodzenia wynikającego jedynie z faktu, że osoba bliska nie żyje. Ponadto, zgodnie z treścią tego przepisu sąd może, ale nie musi, przyznać takie świadczenie (nie jest obligatoryjne) i do sądu należy ocena jaka kwota jest odpowiednia z tego tytułu w danych okolicznościach faktycznych. Pozwany podniósł, że brak jest wykazania nadzwyczajnych okoliczności uzasadniających żądanie tak wygórowanych kwot tytułem zadośćuczynienia, powodowie powołują się bowiem na normalne, typowe relacje pomiędzy członkami rodziny. Powodowie nawet nie uprawdopodobnili, jakoby w ich przypadku zerwane więzi były znacznie silniejsze od przeciętnych relacji na linii mąż-żona i ojciec-synowie; byli w stanie samodzielnie poradzić sobie ze stratą bliskiej osoby, nie korzystali bowiem z żadnej pomocy psychiatry czy psychologa. Powodowie, po śmierci H. H., nie zostali pozostawieni sami sobie, otacza ich liczna rodzina zmarłego, przez co nie są pozbawienia oparcia w życiu czy poczucia bezpieczeństwa. Natomiast w odniesieniu do żądania odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, pozwany podniósł, że przesłanką roszczenia z art. 446 § 3 k.c. jest pogorszenie sytuacji życiowej osoby uprawnionej do żądania świadczenia w stopniu znacznym na skutek śmierci osoby bliskiej; tak więc znaczny rozmiar pogorszenia sytuacji życiowej powinna wykazać strona powodowa, a tego powodowie w żaden sposób nie udowodnili. Poszkodowany H. H. przed śmiercią pracował w (...) w miejscowości L., gdzie był zatrudniony na umowę zlecenie, osiągając dochód ok. 400 zł; miał wykształcenie podstawowe oraz w chwili śmierci miał 55 lat, co nie rokowało możliwości osiągnięcia w przyszłości wyższych dochodów. W ocenie pozwanego, te okoliczności nie dają podstaw do przyjęcia twierdzenia, że śmierć H. H. mogła spowodować znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powodów. Z ustaleń na etapie likwidacji szkody wynika, że powodowie po śmierci poszkodowanego otrzymują świadczenia społeczne w łącznej wysokości ok. 1 650 zł miesięcznie, a zatem jest to kwota aż czterokrotnie wyższa od miesięcznego przychodu osiąganego legalnie przez zmarłego przed śmiercią z umowy zlecenia w tartaku. Zdaniem pozwanego ustalenie – w razie sporu – zarówno wysokości zadośćuczynienia, jak i ewentualnego odszkodowania według stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, jednorazowość świadczeń oraz waloryzacyjny charakter odsetek uzasadnia przyznanie ich od daty wyrokowania. Niezależnie od zgłoszonych zarzutów, pozwany z ostrożności procesowej podniósł, iż możliwym jest przyczynienie się poszkodowanego H. H. do zaistnienia szkody w rozumieniu art. 362 k.c. poprzez możliwy brak zachowania należytej ostrożności na drodze (k.- 26-32).

Zarządzeniem z dnia 24 lipca 2014r. Przewodniczący zwrócił interwencję uboczną wniesioną przez S. K., wobec niezuzupełnienia braków formalnych tego pisma procesowego (k.- 185).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 16 września 2011r. na drodze między K. a P. około godziny 5.58 doszło do wypadku drogowego, w następstwie którego śmierć poniósł H. H.. Do wypadku doszło na jezdni dwukierunkowej, na prostym odcinku drogi, w godzinach porannych (początkowa faza świtu cywilnego), przy dobrych warunkach drogowych. Jezdnia była wówczas sucha, nie było opadów, nie występowała mgła lub inne ograniczenia widzialności. Kierowca S. K. poruszał się samochodem osobowym marki M. (...) nr rej. (...) od strony K. w kierunku miejscowości P.. Na tym odcinku drogi obowiązywało ograniczenie prędkości jazdy do 90 km/h.

W tym samym czasie, w tym samym kierunku, drogą tą poruszał się H. H., jadąc na rowerze blisko prawej krawędzi jezdni. Kierowca samochodu S. K. nie zauważył rowerzysty i uderzył w niego prawym narożnikiem swojego pojazdu. Po uderzeniu kierowca rozpoczął manewr hamowania, zatrzymując się około 117 metrów od położenia rowerzysty; wrócił w miejsce potrącenia, a po zorientowaniu się, że potrącił człowieka, wezwał służby ratunkowe. W chwili zdarzenia S. K.

znajdował się w stanie po użyciu substancji psychotropowej delta – 9 – tetrahydrokannabinolu stanowiącej aktywny składnik ziela lub żywicy konopi, przy czym stężenie tego środka nie wpływało na jego zachowanie w żaden uchwytyny sposób. Poszkodowany H. H. był trzeźwy.

Odpowiedzialność za zaistnienie wypadku ponosi wyłącznie kierujący samochodem S. K., który na skutek braku należytej koncentracji uwagi i nieprawidłowej obserwacji drogi nie zauważył prawidłowo jadącego przed nim rowerzysty H. H.. W wyniku wypadku H. H. doznał urazu wielonarządowego skutkującego jego śmiercią na miejscu zdarzenia.

Po przeprowadzeniu postępowania w sprawie II K 142/12 Sąd Rejonowy w(...) wyrokiem z dnia 14 maja 2013r. uznał oskarżonego S. K. za winnego tego, że w dniu 16 września 2011r. na drodze (...) między K. a P., kierując samochodem osobowym marki M. (...) o nr rej. (...), nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że z powodu nienależytej koncentracji uwagi i nieprawidłowej obserwacji drogi oraz przedpoła jazdy doprowadził do zderzenia z prawidłowo jadącym w tym samym kierunku rowerzystą H. H., w wyniku czego doznał on urazu wielonarządowego skutkującego jego śmiercią, to jest czynu stanowiącego występki z art. 177 § 2 k.k. i za to na mocy tego przepisu wymierzył mu karę dwóch lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby czterech lat, jak również orzekł wobec niego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres czterech lat. Ponadto, tenże Sąd Rejonowy uznał S. K. za winnego tego, że w dniu 16 września 2011r. na drodze (...) między K. a P., kierując samochodem osobowym marki M. (...) o nr rej. (...), znajdował się w stanie po użyciu środka działającego podobnie do alkoholu, to jest substancji psychotropowej delta – 9 – tetrahydrokannabinolu stanowiącej aktywny składnik ziela lub żywicy konopi, to jest czynu stanowiącego wykroczenie z art. 87 § 1 k.w. i za to na mocy tego przepisu w związku z art. 24 § 1 i 3 k.w. wymierzył mu karę grzywny w wysokości 800 zł.

Wyrok ten uprawomocnił się z dniem 9 lipca 2013r.

/ dowód: dokumenty znajdujące się w aktach Sądu Rejonowego w (...) IIK 142/13 - notatka urzędowa z wypadku drogowego oraz protokoły oględzin (k.-1-10), opinia toksykologiczno-sądowa dot. obecności alkoholu we krwi H. H. (k.- 45), opinia biegłego sądowego z zakresu ruchu drogowego W. S. (k.- 67-76), opinia toksykologiczno-sądowa dot. S. K. (k.- 86-87; 232-235), wyrok Sądu Rejonowego w (...) z dnia 14.05.2013r. wraz z uzasadnieniem (k.- 260-261; 266-275) /.

H. H. w chwili wypadku miał 55 lat (ur. (...)). Od 1991r. pozostawał w związku małżeńskim z B. H. (1) (ur. (...)). Z tego związku pochodzą powodowie: małoletni M. H. (ur. (...)) oraz P. H. (ur. (...)).

Małżeństwo B. i H. H. funkcjonowało prawidłowo, spędzali wspólnie święta, obdarowywali się skromnymi prezentami okazjonalnymi. H. H. dbał o rodzinę, miał bardzo dobry kontakt z dziećmi. Małżonkowie zamieszkiwali wraz z dziećmi w miejscowości R., gmina K., w domu jednorodzinnym, prowadzili gospodarstwo rolne o powierzchni ok. 8 hektarów.

H. H. miał wykształcenie podstawowe. Do ok. 2002r. posiadał stałą pracę, później podejmował jedynie prace dorywcze, a w okresie około roku przed wypadkiem był zatrudniony w tartaku (miejscowość P.) w ramach krótkoterminowych umów cywilnoprawnych zlecenia, osiągając dochód rzędu ok. 400 zł. Ponadto, wspólnie z małżonką B. H. (1), prowadził gospodarstwo rolne, w ramach którego małżonkowie uprawiali zboże, hodowali inwentarz żywy (bydło, świnie). W 2010r. H. H. osiągnął dochód w wysokości 1 985 zł 80 gr, a w 2011r. – 3 128 zł 58 gr; przy czym część środków pieniężnych uzyskanych z prac dorywczych przeznaczał na wydatki związane z utrzymaniem gospodarstwa rolnego.

Powódka B. H. (1) nie pracowała, zajmowała się wychowaniem dzieci i prowadzeniem gospodarstwa domowego, jak również pomagała mężowi w gospodarstwie rolnym.

W domu H. H. wykonywał różnego rodzaju mniejsze naprawy, przygotowywał opał na zimę i zajmował się przede wszystkim pracami polowymi w gospodarstwie. W miarę możliwości spędzał wolny z czas z synami, jeździli na

wycieczki rowerowe, grali w warcaby, piłkę nożną, uczył ich, zwłaszcza starszego syna P., zasad prowadzenia gospodarstwa i wykonywania prac remontowych, obsługi maszyn rolniczych.

Rodzina H. prowadziła skromne gospodarstwo domowe, odkąd H. H. utracił stałe źródło dochodu, nie wyjeżdżali na wakacje, nie dokonywali większych remontów w domu. W lipcu 2009r. przyznano B. H. (2) – w ramach pomocy społecznej – jednorazowy zasiłek celowy na zakup podręczników szkolnych w wysokości 350 zł.

/dowód: zeznania świadków - B. H. (1) (nagranie, adnotacje – k.-79-81), P. H. (nagranie, adnotacje - k.-82-83); zeznanie powoda P. H. (nagranie, adnotacje – k.-208-211); kopia sprawozdania przeprowadzonego w toku postępowania likwidacyjnego (k.- 43-47); kopia decyzji (...) z dnia 7.07.2009r. o przyznaniu zasiłku celowego (k.- 144), kopia kwestionariusza rodzinnego wywiadu środowiskowego (k.- 145-160), kopia zeznania podatkowego małżonków H. za 2011r. (k.- 177-178), kopia zeznania podatkowego H. H. za 2010r. (k.- 179-180) /.

Przed śmiercią męża powódka B. H. (1) była osobą pogodną, spokojną, prowadziła stabilne życie rodzinne. W związku ze śmiercią męża powódka przeżyła wstrząs psychiczny. Zdarzenie to wywołało u niej zaburzenia emocjonalne o charakterze zaburzeń stresowych pourazowych; była wyraźnie przygnębiona, apatyczna, płacziwa, utraciła chęć pracy i wykonywania codziennych obowiązków domowych, miała i ma trudności w utrzymywaniu snu nocnego, odczuwała żal po stracie męża. Powódka nie korzystała z terapii psychologicznej, istotnym wsparciem okazała się pomoc dalszej rodziny, zwłaszcza siostry. W aktualnym stanie psychicznym u powódki utrzymują się cechy zespołu pourazowego o nieznacznym nasileniu dotyczące przede wszystkim sfery życia osobistego: obawa o przyszłość, brak poczucia bezpieczeństwa, osłabienie motoryki działań. Zaburzenia emocjonalne, które wystąpiły u powódki w związku ze śmiercią męża – aczkolwiek bez cech żałoby patologicznej – to jednak wywołały długotrwały uszczerbek na zdrowiu w wysokości 5%.

W dacie wypadku P. H. miał 18 lat, uczęszczał do szkoły zawodowej o profilu budowlanym w T.. Mieszkał wspólnie z rodzicami i młodszym bratem M.. Większość czasu po szkole spędzał w domu, pomagał ojcu w gospodarstwie; ojciec przekazywał mu swoją wiedzę w zakresie różnego rodzaju robót i prac remontowych. Od września 2010r. do sierpnia 2013r. odbywał praktyki zawodowe w zakładzie (...) A. K. w miejscowości W. za wynagrodzeniem miesięcznym od 110 zł 38 gr netto (IX 2010r.) do 193 zł 40 gr netto (VIII 2013r.). W dacie zdarzenia otrzymywał z tytułu praktyk uposażenie rzędu 140 zł netto miesięcznie; nie otrzymywał od rodziców „kieszonkowego”. Po śmierci ojca odczuwał żal po jego stracie, nie mógł uwierzyć w to, co się stało, nadal odczuwa tęsknotę za ojcem, za rozmowami z nim. Nagła śmierć ojca wywołała u powoda P. H. wstrząs psychiczny i zaburzenia emocjonalne o charakterze zaburzeń stresowych pourazowych, utrzymujących się około roku. Aktualnie powoda cechuje stabilny stan psychiczny i emocjonalny, ma konstruktywne plany na przyszłość. Zaburzenia emocjonalne, które wystąpiły u niego w związku ze śmiercią ojca – z uwagi na przemijające uwarunkowania - nie wywołały trwałego uszczerbku na zdrowiu.

M. H. uczęszczał do szkoły podstawowej; w dacie wypadku był uczniem VI klasy (miał 12 lat). Mieszkał wspólnie z rodzicami i starszym bratem P.. Powód był emocjonalnie związany ze swoim ojcem, spędzali wspólnie dużo czasu, pomagał ojcu w pracach polowych, jeździli na wycieczki rowerowe, grali w piłkę. Ojciec był dla niego wsparciem, zapewniał mu poczucie bezpieczeństwa. Śmierć ojca zerwała te więzi i wywołała u małoletniego powoda silne przeżycie traumatyczne ze skutkami ujawniającymi się w sferze funkcjonowania emocjonalnego i społecznego. Po śmierci rodzica małoletni powód odczuwał ból, smutek, żal, tęsknotę, utratę poczucia bezpieczeństwa. Obecnie ma problemy z nauką z uwagi na zaburzenia koncentracji i pamięci, uczęszcza na zajęcia wyrównawcze, powtarza I klasę gimnazjum Do dnia dzisiejszego często wspomina ojca, odczuwa brak jego osoby w swoim życiu. Powód nie korzystał z terapii psychologicznej, ważnym czynnikiem motywującym okazało się wsparcie najbliższej rodziny – opieka matki i starszego brata, jak również relacje koleżeńskie z rówieśnikami. Aktualnie powód znajduje się w stabilnym stanie psychicznym i emocjonalnym, zaburzenia stresowe pourazowe, które wystąpiły u niego w związku ze śmiercią ojca – z uwagi na przemijające uwarunkowania - nie wywołały trwałego uszczerbku na zdrowiu.

/dowód: opinia psychiatryczno-psychologiczna biegłej W. G. i biegłego M. M. (2) (k.- 105-112); zeznania świadków - B. H. (1) (nagranie, adnotacje – k.-79-81), P. H. (nagranie, adnotacje - k.- 82-83); zeznanie powoda P. H. (nagranie,

adnotacje – k.-208-211); informacja (...) o wysokości wynagrodzeń wypłacanych z tytułu praktyk powodowi P. H. (k.- 195-196) /.

Po śmierci H. H., B. H. (1) zaprzestała hodowli zwierząt, ograniczając pracę w gospodarstwie do uprawy pola. Od 1 kwietnia 2012r. powódka pobiera rentę rodzinną łącznie ze świadczeniem na rzecz małoletniego syna M. w wysokości: od 1 kwietnia 2012r. do 31 maja 2012r. – łącznie 3 071 zł 73 gr netto, od 1 czerwca 2012r. do 31 sierpnia 2012r. – po 1 111 zł 33 gr netto miesięcznie, za wrzesień 2012r. – 1 559 zł 36 gr netto, od 1 października 2012r. do 28 lutego 2013r. – po 1 111 zł 33 gr netto miesięcznie, za marzec 2013r. – 1 336 zł 30 gr netto, od 1 kwietnia 2013r. do 31 sierpnia 2013r. – po 1 153 zł 30 gr netto miesięcznie oraz od 1 września 2013r. do chwili obecnej – po 1 619 zł 38 gr netto miesięcznie. W 2012r. powódka osiągnęła roczny dochód rządu 13 426 zł 26 gr, a w 2013r. jej roczny dochód wyniósł 18 513 zł 04 gr. W 2011r. powódka nie osiągnęła żadnego dochodu.

Po śmierci ojca P. H. otrzymywał świadczenie w postaci renty rodzinnej od dnia 1 maja 2012r. do 31 sierpnia 2013r. (tj. do ukończenia szkoły zawodowej) w wysokości: 574 zł 23 gr netto (od maja 2012r. do 28 lutego 2013r.), 764 zł 04 gr netto (za marzec 2013r.) i 596 zł 04 gr netto (od kwietnia 2013r. do 31 sierpnia 2013r.). W 2011r. powód osiągnął roczny dochód rządu 402 zł 91 gr (wynagrodzenie w ramach praktyk zawodowych); natomiast w 2012r. jego roczny dochód wyniósł 5 830 zł 64 gr, a w 2013r. – 6 035 zł 96 gr. W marcu 2014r. powód został zatrudniony na czas określony (do końca grudnia 2014r.) w przedsiębiorstwie (...) w charakterze brukarza, za wynagrodzeniem miesięcznym 1 240 zł netto

/dowód: kopie zeznań podatkowych powodów P. H. i B. H. (1) za lata 2011-2013 (k.- 163-178); informacja ZUS o wysokości wypłacanych świadczeń rentowych (k.- 67); zeznanie powoda P. H. (nagranie, adnotacje – k.-208-211) /.

W toku postępowania likwidacyjnego, w odpowiedzi na wniosek powodów z dnia 17 listopada 2011r. (data wpływu pisma do siedziby ubezpieczyciela) o przyznanie świadczenia w postaci zadośćuczynienia w wysokości po 250 000 zł, odszkodowania – po 120 000 zł i renty – po 1 500 zł, pozwane Towarzystwo (...) decyzją z dnia 29 stycznia 2013r. przyznało B. H. (2) zadośćuczynienie w kwocie 30 000 zł, P. H. zadośćuczynienie w kwocie 20 000 zł i M. H. zadośćuczynienie w kwocie 20 000 zł. Pozwany nie uznał pozostałych roszczeń powodów

/dowód: dokumenty znajdujące się w aktach szkody (wersja elektroniczna k.-49) /.

W tym stanie rzeczy Sąd zważył, co następuje:

Odpowiedzialność pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. za sprawcę wypadku komunikacyjnego z dnia 16 września 2011r., w wyniku którego śmierć poniósł H. H., była co do zasady pomiędzy stronami bezsporna. Spór dotyczył natomiast wysokości zadośćuczynienia z art. 446 § 4 k.c. należnego powodom, zasadności i wysokości odszkodowania za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej z art. 446 § 3 k.c. należnego powodom, a także przyczynienia się bezpośrednio poszkodowanego do szkody.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, iż pozwany w niniejszej sprawie nie wykazał, aby H. H. przyczynił się do szkody czy zwiększenia jej rozmiarów.

Przede wszystkim podkreślić należy, że zarzuty o ewentualnym niepoprawnym zachowaniu bezpośrednio poszkodowanego w trakcie zdarzenia nie mogą odnieść jurydycznego skutku w świetle treści prawomocnego wyroku skazującego wydanego w sprawie IIK 142/12 Sądu Rejonowego w (...). W wyroku tym sprawcy został ostatecznie przypisany czyn z art. 177 § 2 k.k., polegający na tym, że w dniu 16 września 2011r., kierując samochodem osobowym M. (...) o nr rej. (...), nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że z powodu nienależytej koncentracji uwagi i nieprawidłowej obserwacji drogi oraz przedpoła jazdy doprowadził do zderzenia z prawidłowo jadącym w tym samym kierunku rowerzystą H. H., w wyniku czego doznał on urazu wielonarządowego skutkującego jego śmiercią. Stosownie do treści art. 11 k.p.c., ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Związanie to dotyczy nie tylko ustalonych w sentencji znamion przestępstwa, ale także okoliczności jego popełnienia.

Zatem z mocy art. 11 k.p.c., sąd meriti zobligowany był uznać, że w chwili zdarzenia H. H. poruszał się na drodze w sposób prawidłowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2013r., II PK 352/12, LEX nr 1350306; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30 lipca 2014r., I ACa 164/14, LEX nr 1506236).

Niezależnie od reguły przewidzianej w art. 11 k.p.c., sam pozwany w żaden sposób nie wykazał, aby H. H. przyczynił się do szkody. W myśl zasady skodyfikowanej w art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Pozwany ograniczył się jedynie do ogólnego twierdzenia, iż możliwym jest, że poszkodowany H. H. przyczynił się do zaistnienia szkody poprzez fakt poruszania się po drodze nieoświetlonym rowerem o świcie oraz poprzez możliwy brak zachowania należytej ostrożności na drodze, powołując się w tej kwestii na materiał dowodowy zgromadzony w postępowaniu karnym przed Sądem Rejonowym w (...). Pozwany w toku procesu nie kwestionował bowiem okoliczności wypadku komunikacyjnego ustalonych przez Sąd w sprawie karnej, jak również przeprowadzonych w toku postępowania karnego dowodów z opinii biegłego sądowego z zakresu ruchu drogowego i opinii toksykologicznych, z których Sąd przeprowadził dowód także w niniejszej sprawie.

Wymaga podkreślenia, iż samo przyczynienie stanowi kategorię obiektywną, którą należy rozpatrywać tylko w ramach adekwatnego związku przyczynowego w ujęciu art. 361 k.c. Przyczynieniem się jest zatem tylko zachowanie się poszkodowanego pozostające w normalnym związku przyczynowym ze szkodą, za którą ponosi odpowiedzialność inna osoba. Ustalenie przyczynienia jest zatem warunkiem wstępnym, od którego w ogóle zależy możliwość rozważania zmniejszenia odszkodowania, jest to warunek konieczny, aczkolwiek niewystarczający, gdyż samo przyczynienie nie przesądza zmniejszenia obowiązku naprawienia szkody (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 24 lipca 2014r., I ACa 467/14, LEX nr 1496035).

Zatem, jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie karnej (w szczególności z opinii biegłego z zakresu badań wypadków drogowych), H. H. swoim zachowaniem na drodze w żaden sposób nie przyczynił się do wypadku. Stan pobocza występującego po prawej stronie jezdni z nawierzchnią trawiastą o szerokości 0,5 m, które przechodziło w skarpe rowu, uprawniał rowerzystę H. H. do jazdy prawem pasem jezdni; kierując rowerem poruszał się w sposób prawidłowy. Natomiast w chwili zdarzenia ruch pojazdów na drodze nie ograniczał kierującemu samochodem (sprawcy) obserwacji prawego pasa jezdni; także warunki meteorologiczne umożliwiały obserwację drogi i uczestników ruchu, bez względu na sposób ich oświetlenia i oświetlenie drogi światłami własnymi samochodu. Przyczyną wypadku był brak należytej koncentracji uwagi i nieprawidłowa obserwacja drogi przez kierującego samochodem osobowym marki M. (...), co skutkowało niezauważeniem jadącego przed nim rowerzysty H. H. i zderzeniem z nim poprzez najechanie prawą stroną przodu samochodu na tył rowerzysty (k.- 75-76, 176 akt IIK 142/12).

Stosownie do art. 446 § 4 k.c. sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego, który poniósł śmierć wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Roszczenie najbliższych członków rodziny zmarłego o przyznanie stosownego zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, które zmierza do zaspokojenia szkody niematerialnej, jest rodzajowo i normatywnie odmienne od roszczenia o przyznanie stosownego odszkodowania określonego w art. 446 § 3 k.c. Roszczenie o zadośćuczynienie ma na celu kompensację doznanej krzywdy, a więc złagodzenie cierpienia psychicznego wywołanego śmiercią osoby bliskiej. Jest ono odzwierciedleniem w formie pieniężnej rozmiaru krzywdy, która nie zależy od statusu materialnego pokrzywdzonego. Podkreślić należy, iż wysokość zadośćuczynienia może odnosić się do stopy życiowej społeczeństwa i pośrednio rzutować na jego umiarkowany wymiar, bez względu na status społeczny i materialny pokrzywdzonego z tym jednakże, że przesłanka stopy życiowej społeczeństwa ma charakter uzupełniający i ogranicza wielkość zadośćuczynienia tak, by jego przyznanie nie prowadziło do wzbogacenia osoby uprawnionej. Z drugiej strony nie może pozbawić zadośćuczynienia jego zasadniczej roli jaką jest funkcja kompensacyjna i eliminować innych czynników kształtujących jego wymiar. Na rozmiar krzywdy mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego

odejścia (np. nerwicy, depresji), roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą, stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011r., III CSK 279/10, LEX nr 898254; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012r., IV CSK 416/11, LEX nr 1212823; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30 września 2013r., I ACa 487/13, LEX nr 1394233; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 kwietnia 2014r., I ACa 97/14, LEX nr 1466963).

Podkreślić należy, iż więź rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące nie tylko sferę materialną, ale i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc. Ocena rozmiaru krzywdy w związku ze śmiercią osoby najbliższej i ekwiwalentu pieniężnego należnego z tego tytułu zależy każdorazowo od więzi łączących najbliższych członków rodziny.

W świetle ustalonego stanu faktycznego należy stwierdzić, iż więź pomiędzy powodami B. H. (1), P. H., M. H. a mężem i ojcem H. H. była bardzo silna. Nagłe, nieodwracalne zerwanie tej więzi z mężem i ojcem w znaczący sposób wpłynęło na stan emocjonalny powodów, spowodowało u nich głęboką żalobę. Niewątpliwie bowiem śmierć najbliższego członka rodziny (męża i ojca), w prawidłowo funkcjonującej rodzinie, jest wielką krzywdą. Zaburza ona dotychczasowe funkcjonowanie ogniska domowego, przede wszystkim w aspekcie cierpienia natury psychicznej. Na skutek nagłej śmierci H. H. powodowie doznali wstrząsu psychicznego oraz wystąpiły u nich zaburzenia emocjonalne o charakterze zaburzeń stresowych pourazowych.

W przypadku powódki B. H. (1) zaburzenia te spowodowały długotrwały uszczerbek na zdrowiu w wysokości 5%. Niewątpliwie, mąż był dla powódki wielkim wsparciem emocjonalnym i mobilizował ją do aktywności życiowej; całe życie powódki koncentrowało się wokół męża i rodziny. Rozmiar cierpienia powódki po śmierci męża był bardzo duży. Była z nim związana emocjonalnie, przeżyli ze sobą znaczną ilość lat, mąż był jej jedynym opiekunem i wsparciem w zmaganiach z problemami życia codziennego. Śmierć męża zmieniła diametralnie życie powódki, nagle utraciła oparcie, poczucie bezpieczeństwa, musiała przeorganizować pracę w gospodarstwie rolnym. Strata małżonka w wieku powódki jest szczególnie traumatyczna, gdyż traci się w zasadzie bezpowrotnie też nadzieję na jakąś pozytywną zmianę sytuacji życiowej w przyszłości, powódka może mieć poczucie, że w życiu już nic ją nie czeka. Powódka odczuwa smutek, żal i tęsknotę; czuje się bezradna w normalnym codziennym funkcjonowaniu, zależna od pomocy innych osób.

W związku ze śmiercią męża powódka doznała wielu negatywnych przeżyć psychicznych, takich jak: cierpienie, żal, rozpacz, niepewność jutra. Jak wynika z opinii biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii, nagła śmierć męża pozbawiła powódkę poczucia stabilności życiowej. Utrata męża była dla powódki tragedią, przygnębiła ją, spowodowała załamanie psychiczne. Powódka odczuwała głęboki smutek, obniżony nastrój, poczucie osamotnienia, pustki, beznadziejności i krzywdy. Konsekwencją tego było istotne osłabienie jej energii życiowej, apatyczność, zaburzenia snu. Czynniki te wpłynęły na sytuację życiową powódki poprzez wycofywanie się z życia, przygnębienie, pojawienie się lęków w związku z dalszą przyszłością.

Powodowie P. H. i M. H. byli silnie emocjonalnie związani z ojcem. Relacje między ojcem a synami były nacechowane serdecznością, wyrozumiałością, wzajemną pomocą. Ojciec dawał powodom poczucie bezpieczeństwa, liczyli się z jego zdaniem. Nagła śmierć ojca spowodowała u nich cierpienie psychiczne o znacznym nasileniu. Śmierć ojca wpłynęła zatem niekorzystnie na stan emocjonalny powodów, stanowiła bowiem traumatyczne wydarzenie w życiu każdego z nich, powodując zaburzenia emocjonalne i osłabienie aktywności życiowej, problemy z koncentracją, osłabienie pamięci skutkujące mniejszymi wynikami edukacyjnymi (M. H.). Negatywne skutki śmierci ojca powodowie odczuwali w formie nasilonej przez okres około roku. Aktualnie brak jest dolegliwości natury psychicznej skutkujących trwałym uszczerbkiem na zdrowiu.

Jednakże powodowie pomimo śmierci męża i ojca, które to zdarzenie było niewątpliwie dla nich tragedią, nie stali się osobami całkowicie samotnymi. Powodowie nie znaleźli się w sytuacji utraty jedynej bliskiej im osoby. Otoczenie innych bliskich osób, konieczność dbania o potrzeby rodziny pomaga w radzeniu sobie z poczuciem straty.

Z tych wszystkich względów, Sąd uznał za zasadne przyjęcie jako punktu wyjścia do ustalenia zadośćuczynienia należnego powódce B. H. (2) kwotę **80 000 zł**. Pozwany wypłacił powódce kwotę **30 000 zł** tytułem zadośćuczynienia. W związku z powyższym, Sąd zasądził na rzecz powódki pozostałą do zapłaty kwotę **50 000 zł** tytułem zadośćuczynienia (punkt 1 wyroku).

Natomiast jako punkt wyjścia do ustalenia zadośćuczynienia na rzecz powodów P. H. i M. H. Sąd przyjął kwoty **po 70 000 zł**. Od tej sumy należy odjąć kwoty wypłacone powodom przez pozwanego, tj. **po 20 000 zł**. Mając powyższe na uwadze, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwoty **po 50 000 zł** tytułem zadośćuczynienia z art. 446 § 4 k.c. za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią ojca (punkt 2 i 3 wyroku).

Stosownie do art. 446 § 3 k.c., sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Przyjmuje się, że znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w tym przepisie, obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego, jak też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które rzutują na ich sytuację materialną. Zasadnicza różnica między zadośćuczynieniem a „stosownym” odszkodowaniem, przejawia się w tym, iż zadośćuczynienie obejmuje rekompensatę krzywdy moralnej, a więc krzywdy pozostającej w sferze subiektywnych, wewnętrznych przeżyć danej osoby. Z kolei sam ból, poczucie osamotnienia, krzywdy i zawiedzionych nadziei po śmierci osoby bliskiej, nie stanowią podstawy do żądania odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c. Odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c. obejmuje szeroko rozumiane szkody majątkowe, często niewymierne, w związku ze znacznym pogorszeniem sytuacji życiowej. Przewidziany w tym przepisie skutek musi mieć charakter majątkowy; rozumiane w ten sposób znaczące pogorszenie się sytuacji życiowej może być natomiast efektem nie tylko majątkowych, ale również niemajątkowych następstw utraty najbliższego członka rodziny przez osoby uprawnione. Pogorszenie sytuacji życiowej to nie tylko uszczerbek w aktualnej sytuacji materialnej, lecz także w realnej możliwości polepszenia warunków życiowych w przyszłości; przy czym owo pogorszenie musi mieć charakter obiektywny, decydujące nie są więc subiektywne odczucia pośrednio poszkodowanego, ale kryteria obiektywne. Przy ustaleniu świadczenia na podstawie art. 446 § 3 k.c. sąd obowiązany jest wziąć pod uwagę różnicę pomiędzy stanem, w jakim znaleźli się członkowie rodziny zmarłego po jego śmierci, a ich przewidywanym stanem materialnym, gdyby zmarły żył (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2010r., I PK 88/10, LEX nr 737254; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 kwietnia 2010r., I ACa 178/10, LEX nr 715515; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 marca 2014r., I ACa 1226/13, LEX nr 1451713; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 10 czerwca 2014r. I ACa 158/14, LEX nr 1488662).

W świetle tych rozważań, uznać należy, iż przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej w postaci znacznego pogorszenia sytuacji życiowej zostały spełnione jedynie w odniesieniu do powoda M. H..

Niewątpliwie pod pojęciem znacznego pogorszenia sytuacji życiowej w rozumieniu przedstawionym powyżej mieści się utrata osoby bliskiej, na której pomoc i wsparcie mógłby uprawniony liczyć w dalszym życiu. W dacie wypadku powód M. H. miał 12 lat; tak więc utrata ojca przez małoletnie dziecko jest wówczas szczególnie dotkliwą stratą. Ujemne następstwa śmierci ojca dla małoletniego powoda związane są z utratą oparcia ze strony rodzica w postaci możliwości tworzenia podstaw do samodzielnego życia, w odniesieniu do uzyskania wykształcenia, zawodu, warunków bytowych, rozwijania uzdolnień i osobowości. Utrata rodzica dla małoletniego dziecka rzutuje bowiem nie tylko na jego aktualne położenie, ale wpływa też na jego widoki na przyszłość. Powód M. H. nie będzie mógł już nigdy liczyć na opiekę ojca przejawiającą się w formie „fizycznej” dbałości o jego osobę, zapewnienie mu bezpieczeństwa, wyborze właściwego leczenia w przypadku zaistnienia takiej potrzeby, zapewnienia materialnego i osobistego wsparcia związanego z wyborem dalszej szkoły, studiów, zawodu, sposobu spędzania wolnego czasu itp., czy pomocy w dokonywaniu wyborów w innych sprawach życiowych. Zatem, owo pogorszenie obejmuje nie tylko zakres świadczeń materialnych, ale in concreto także utratę wsparcia i pomocy oraz niezbędnej opieki, której można było oczekiwać ze strony ojca.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał, iż należne powodowi M. H. odszkodowanie za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powinno wynosić kwotę **20 000 zł** (punkt 4 wyroku).

Natomiast w ocenie Sądu, pozostali powodowie – B. H. (1) i P. H. – nie wykazali zakresu realnego uszczerbku majątkowego doznanego wskutek śmierci H. H.. W świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie sposób przyjąć, iż śmierć H. H. spowodowała znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej powodów w rozumieniu art. 446 § 3 k.c.

Przed wypadkiem rodzina H. prowadziła skromne gospodarstwo domowe; okresowo korzystała ze wsparcia finansowego Gminnego Ośrodka Pomocy (...) w K.. H. H. od kilkunastu lat nie miał stałego zatrudnienia, podejmował różnego rodzaju prace dorywcze (przed śmiercią praca w tartaku), osiągając z tego tytułu nieregularne dochody rzędu kilkaset złotych miesięcznie. Część środków pieniężnych z prac dorywczych przeznaczał na niezbędne wydatki w prowadzonym gospodarstwie rolnym. B. H. (1) nie osiągała żadnych dochodów, pomagała mężowi w gospodarstwie rolnym. Małżonkowie nie dokonywali żadnych remontów. P. H. w dacie śmierci ojca miał 18 lat. Przed wypadkiem zrezygnował z nauki w Technikum i rozpoczął dalszą naukę w szkole zawodowej, nie zamierzał studiować, miał ukształtowane dalsze plany życiowe. W ramach praktyk zawodowych otrzymywał wynagrodzenie, które przeznaczał na swoje potrzeby, nie dostawał dodatkowych funduszy od rodziców (k.- 210).

W postępowaniu dowodowym w żaden sposób nie zostało wykazane, że gdyby H. H. żył, sytuacja materialna powodów uległaby istotnej poprawie na skutek działań podejmowanych przez niego (tj. działań realnie możliwych). Analiza materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że po śmierci H. H. nastąpiło polepszenie warunków materialnych powodów. Aktualnie każdy z nich uzyskuje stałe dochody, w większym rozmiarze niż przed wypadkiem. Powodowie rozpoczęli także prace remontowe budynków położonych na nieruchomości (k.- 210). P. H. podjął pracę, aktywnie funkcjonuje w życiu.

Wszystkie te okoliczności wskazują, że zarówno B. H. (1), jak i P. H., nie wykazali zaistnienia przesłanek zasądzenia odszkodowania przewidzianego w art. 446 § 3 k.c. Powodowie doznali uszczerbku niemajątkowego (co znalazło swoje odzwierciedlenie w rozstrzygnięciu o przyznaniu zadośćuczynienia), ale nie dowiedli, aby zaistniał uszczerbek majątkowy wskutek pogorszenia sytuacji życiowej. Zatem, w tym zakresie ich żądania uległy oddaleniu.

Ocena rozmiaru szkody, a w konsekwencji wysokości żadanego zadośćuczynienia, podlega weryfikacji sądowej. Jednakże byłoby niedopuszczalne przyjęcie, że poszkodowany ma czekać z otrzymaniem świadczenia z tytułu odsetek do chwili ustalenia wysokości szkody w konkretnym przypadku. Orzeczenie sądu przyznające zadośćuczynienie ma charakter rozstrzygnięcia deklaratoryjnego, a nie konstytutywnego, skoro sąd na podstawie zaferowanych w sprawie dowodów rozstrzyga, czy doznane cierpienia i krzywda oraz potencjalna możliwość ich wystąpienia w przyszłości miały swoje uzasadnienie w momencie zgłoszenia roszczenia. Orzeczenie to nie jest więc źródłem zobowiązania sprawcy szkody względem poszkodowanego do zapłaty zadośćuczynienia. Rzeczywistym źródłem takiego zobowiązania jest czyn niedozwolony.

Zasadą jest więc, że zarówno odszkodowanie jak i zadośćuczynienie za krzywdę stają się wymagalne po wezwaniu zobowiązanego przez poszkodowanego do spełnienia świadczenia (art. 455 § 1 k.c.). Od tej chwili biegnie termin do odsetek za opóźnienie (art. 481 § 1 k.c.). Zasada ta doznaje wyjątków, które wynikają jedynie z art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2013r., I CSK 667/13, LEX nr 1391106).

Szkoda w niniejszej sprawie została zgłoszona w dniu 17 listopada 2011r. (adnotacja o wpływie zgłoszenia u ubezpieczyciela k.-49). Pozwany w toku postępowania likwidacyjnego otrzymał też wezwania co do wszystkich roszczeń dochodzonych przez powodów. Zatem termin do wypłaty świadczeń upłynął dla pozwanego z dniem 17 grudnia 2011r. Z tego względu, Sąd zasądził ustawowe odsetki za opóźnienie od dnia 18 grudnia 2011r.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c.

Koszty poniesione w toku procesu przez powodów obejmowały koszty zastępstwa procesowego w kwocie 7 200 zł. Pozwany poniósł także koszty zastępstwa procesowego w kwocie 7 200 zł. Łącznie koszty procesu w sprawie wyniosły kwotę 14 400 zł.

Powód M. H. wygrał proces w 58%, wobec czego Sąd zasądził na jego rzecz koszty procesu w kwocie 1 152 zł, po stosunkowym rozdzieleniu kosztów według następującego wyliczenia: $14\ 400\ \text{zł} \times 58/100$ (koszty, które powinien ponieść pozwany) – 7 200 zł (koszty, które pozwany poniósł) = 1 152 zł (koszty do dopłaty przez pozwanego).

Natomiast w odniesieniu do pozostałych powodów (B. H. (1) i P. H.) Sąd przyjął zasadę kompensacji polegającą na wzajemnym zniesieniu kosztów procesu, z uwagi na uwzględnienie żądań każdego z nich w około połowie, przy równej wysokości kosztów procesu poniesionych przez każdą ze stron.

Koszty sądowe poniesione w toku procesu przez Skarb Państwa obejmowały: opłaty od pozwów (6 500 zł, 6 000 zł i 6 000 zł) 18 500 zł oraz wynagrodzenie biegłych w łącznej kwocie 1 056 zł 55 gr (489 zł 55 + 567 zł). Razem – 19 556 zł 55 gr.

Stosownie do art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2005r., nr 167, poz. 1398 z późn. zm.) Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 8 996 zł tytułem zwrotu w/w kosztów sądowych. Kwota ta stanowi należne koszty sądowe, w części co do której powództwo zostało uwzględnione (w sumie 46%).

Natomiast na podstawie art. 113 ust. 4 powołanej ustawy, z uwagi na charakter sprawy, sytuację materialną powodów i ich sytuację życiową, Sąd odstąpił od obciążenia ich kosztami sądowymi z zasądzzonego roszczenia.